TÜRKMENCENİN GÜMBED AĞZI'NDAN BİR METİN VE ÖRNEKLİ SÖZLÜK

Sultan TULU[*]

ÖZET

İran'da Türk nüfusu içinde Azerbaycan Türklerinden sonra en büyük çoğunluğu Türkmenler oluşturur. İran'da son araştırma gezileri, Doerfer ve ekibince yapılmıştır (1969 ve 1973); ancak Türkmence üzerine araştırmalar hala eksikliğini hissettirmektedir.

Bu makale, İran'da özellikle Horasan Türklerinin yoğun olarak yaşadığı bu bölgede ana dilinin artık neden konuşulmadığını sorgulayan Farsça yazılmış bir metnin Gümbed ağzına uyarlanmış şeklini ve aynı metnin örnekli sözlüğünü içermektedir.

Makalemizin adı geçen bu metin örneğinde İran Türk lehçelerinin araştırılmasında ve bu konudaki sözlüklerin hazırlanmasında örnek olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İran, Horasan, Türkmence, Gümbed Ağzı, Örnekli Sözlük.

A SAMPLE TEXT FROM THE GUMBAD DIALECT OF TURKMEN

ABSTRACT

After the Azerbaijan Turks, Turkmens are the most populous people of Iran. The most recent expeditions to Iran have been conducted by Doerfer and his team (in the years 1969 and 1973) though the researches on Turkmen language are still incomplete.

[*]Prof. Dr., Muğla Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, sultantulu@yahoo.com

In the present paper, we are going to present the translation of a sample text from Persian into Gumbad dialect, in additon to a gloassary with sample sentences. The text questions why in Iran, especially in this region where Khorasan people are densely populated, the mother tongue is not spoken any more.

We think that, on the basis of this text, our presentation will constitute an expample for further studies and dictionary practices in this area.

Key Words: Iran, Khorasan, Gumbad dialect, Turkmen language, glossary with samples.

İran'da Türk nüfusu dağınık bir hâlde, kuzeybatı, kuzeydoğu ve güney bölgelerinde, zengin lehçe ve ağız özelliklerini barındırarak yaşamaktadır: Horasan Türkçesi, Türkmen Türkçesi, Halaç Türkçesi Azeri Türkçesi, Kaşkay Türkçesi, Sungur Türkçesi vb. Bu lehçe ve ağızlar, resmî dil olan Farsçanın egemenliği altında varlıklarını sürdürmektedirler. Türk nüfusu içinde Azerbaycan Türklerinden sonra en büyük çoğunluğu Türkmenler oluşturmaktadır. İran Türkmenleri, İran'ın Horasan bölgesinde yaşamaktadırlar, bundan ötürü Horasan Türkmenleri olarak da bilinirler. Ancak kendileri yaşadıkları coğrafyayı, Türkmen-Sahra olarak adlandırmaktadırlar. Çoklukla İran'ın kuzeydoğusunda Gümbed-i Kavus ve Gurgan şehrinde toplanmışlardır. İran'da yaşayan günümüz Türkmenlerinin çoğu çok dillidir. Gümbed'de Türkmenlerin çeşitli tayfalarına mensup, başta Yomut, Teke, Göklen boyları olmak üzere Azeriler, Farslar, Beluciler vb etnik kimliğe mensup birçok aile yaşamaktadır. Bu çok çeşitlilik, konuşulan dile de etki etmekte, dilde double gramer hususiyetinin oluşmasına yol açmaktadır.

İran'da tarihî ve coğrafî bakımdan çok eski zamanlardan bu yana Türk lehçeleri ve ağızlarının varlığı kendini korumaktadır. Bu Türk lehçelerinin araştırılması için batılı bilim adamları sayılı araştırma gezileri yapmışlardır. Bu araştırmaların tarihi çok da geriye gitmemektedir. Bugünkü Türkmenistan Cumhuriyeti'ndeki ağızlar üzerine ilk defa Poçeluevskiy, çalışmalar yapmış ve araştırmalarda bulunmuştur. Daha sonra Türkmen İlimler Akademisi'nin yaptığı çalışmalar bunu takip etmiştir. İran'da son araştırma gezileri, Doerfer ve ekibince yapılmıştır (1969 ve 1973). O, bu gezilerin sonucunda, yeni ve tarihî bakımdan günümüzde en eski Türk lehçesi sayılan Halaç Türkçesini, 70'li yıllarda ise Horasan Türkçesini keşfetmiştir. Bunların keşfiyle Türk dillerinin sınıflandırılması yeniden değişmiştir.

Sonuncu geziden Horasan Türkçesi gereçleri yanında "Günbed-i Kabus'tan Türkmence Gereçler" (Doerfer/Hesche, 1998) de derlenmiş ve yayımlanmıştır. Bu çalışma yanında Türkmencenin Günbed ağzı üzerine başka kaynak bulunmamaktadır[1]. Bunun yanı sıra tarafımızca konu üzerinde çalışmalar sürmektedir. 2005 Eylül ayında biz de kendi inisiyatifimizle İran'ın Horasan eyaletine bir gezi düzenledik ve Horasan Türkçesinin konuşulduğu 10 kadar köyden derlemeler yaptık. Bu arada Türkmenlerin merkez ağzını oluşturan Günbed ağzından ve çevre köylerden materyaller derledik. Gezi dönüşünde derlenen bu gereçler esasında tarafımızdan bir yüksek lisans tezi hazırlatıldı[2]. Tarafımızdan dinlenen ve yazıya geçirilen bu metinlerin, daha sonra folklor metinleri ve sözlük halinde yayımlanması planlanmaktadır.

Günümüzde İran-Türkleri ile ilgili olarak hazırlanan birçok ağ sayfası bizlere önemli kaynaklar sunmaktadır. Bu sayfalardan biri de www.xorasan-blogspot.com adlı sitedir. Burada İran'da özellikle Horasan Türklerinin yoğun olarak yaşadığı bu bölgede ana dilinin artık neden konuşulmadığını sorgulayan Farsça yazılmış bir yazıya rastladım: "Niçin Bocnurd ve Gerivan gibi köy halkı, çocukları ile Fars dilinde konuşurlar?" Bu durum gerçekten nüfusunun büyük çoğunluğunu Türklerin oluşturduğu bir bölgede önemli bir soruna işaret etmektedir. Bu yazı, İran'da Horasan Bölgesinde yaşanan sorunlara doğrudan parmak basıyordu. Ancak bu metnin anlaşılması için Türkçeye çevirilmesi doğru olurdu. Gümbed ağzına vakıf olan pedagog öğretmen Sayın Mahmud Atagözli'den bu metnin Gümbed ağzına çevrilmesi konusunda yardım aldık[*]. Bu metni de orijinal yazıda ve Gümbed ağzı ve tarafımızdan çevirisi ile yazımızın sonuna ekledik. Aynı metni bir başka meslektaşım kendi dizin programından geçirerek örnekli (tanıklı) bir sözlük hazırlanmasında yardımcı oldu[**]. Sözlük çalışmalarında, sözcüklerin ifade ettiği karşılıkların net ve

[1]Gerhard Doerfer, "İrandaki Türk Dilleri", Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten, 1969; Doerfer, G./ W. Hesche, Chorasantürkisch, Wiesbaden: Harrassowitz Verlag. 1993; Türkische Folklore-Texte aus Chorasan, Turkologica 38, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 1998, XIV + 504 s. + 2 harita Tanıtım için bk. S. Tulu, Journal of Atrs and Sciens, Sayı: 5, 2006); Doerfer, G. W. Hesche, "Türkmenische Materialien aus Gonbad-e Qābūs", Materialia Turcica, Band 19, 1998.

[2] Buradan derlenen kimi malzemeler şu makalemizde yayımlandı: S. Tulu. "İran'a Yapılan bir Araştırma Gezisi ve Gümbed Ağzı", I. Uluslararası Ağızlar Çalıştayı, Urfa, 2008 Bildiriler, Ankara 2009. Ayrıca kimi metinler kendi danışmanlığımızda yüksek lisans tezi olarak işlendi: Z. Yıldırım, Gümbed Ağzından Derlemeler, (Tez danışmanı: S. Tulu), (Yayımlanmamış YL. Tezi), Muğla, 2008.

[*] Mahmut Atagözli Beyefendiye bu katkısı için teşekkür ederiz.

[**] Bu konudaki yardımları için burada arkadaşım Halil Açıkgöz'e teşekkür etmeği borç bilirim.

anlaşılır olmasında bu tür programlar, günümüz teknolojisinde önemli boşluklar doldurmaktadır. Aşağıda sunduğumuz metnin, bu metin örneğinde İran Türk lehçelerinin araştırılmasında ve bu konudaki sözlüklerin hazırlanmasında örnek olacağını düşünüyoruz. Metnin aşağıda sırası ile önce Farsça şeklini, sonra Mahmut Atagözlü tarafından yapılan Türkmencenin Gümbed ağzına çevirisini, bunun akabinde de kendi çevirimizi verdik. Son olarak da aynı metnin örnekli sözlüğü yer almaktadır.

1 Farsça metin:

چرا عده ای از مردم بجنورد و روستاهایی مثل گریوان با بچه هایشان به زبان فارسی گفتگو می کنند.

زبان و لهجه های خراسان شمالی
استان خراسان شمالی از استانهایی است که زبان و لهجه هازیادی در آن متداول است.

مردم این خطه با پراکنش متفاوت با گویشهای :ترکی ؛فارسی ؛تاتی؛ بلوچی؛ کردی کرمانجی؛ ترکمنی؛ فارسی دری؛ و... سالیان سال با هم ارتباط داشته و دارند.

شبیه این تفاوت گفتاری ؛تفاوتهایی در مذهب و فرهنگ اهالی نیز دیده می شود.

فارغ از بعضی رفتارهای اختلاف انگیز با منشاءاستعماری ؛مردم این ناحیه از ایران ؛ بدون توجه به زبانُ مذهب و فرهنگ در تعامل با یکدیگر بوده ؛ در داد و ستدها و حتی ازدواج؛ اقوام مختلف مشکلی وجود ندارد.

با همه اینها از سالها پیش خطر انقراض بعضی گویشهااحساس می شده است.

پدرم در باب این خطر می گفتند: غیر از دولت که مروج تنها زبان رسمی کشور است ؛ مردم هم به این مشکل دامن می زنند. آنها در خانواده با فرزندان خود حاضر نیستند به زبان مادری صحبت کنند.

دیدن تحقیق خوبی در یک وبلاگ (**در منشاء کلمات ترکی قالی، گلیم، گبه، جاجیم، ورنی***، ..... **ترکهای خوراسان**) مروج زبان و فرهنگ ترکی و خاطره گفته های پدر؛ موجب شد که دست به نگارش این پست بزنم ؛

بدون اینکه قصد تبلیغ یکی و یا تخریب دیگری را مدنظر داشته باشم ؛

* Bu yazıdaki bu kelimelerle ilgili ağ sayfasına tıklayınca karşımıza bir tablo ve Mehran Bahari'nin Farsça bir yazısı çıkmaktadır. Bu tabloyu yazının sonuna ekledik. Ayrıntılı bilgi için Mehran Bahari'nin sahibi olduğu şu siteye bakılmalıdır: http://sozumuz.blogspot.com/2007/06/blog-post_29.html

این واقعیت تلخ آزارم می داده که چرا عده ای از مردم بجنورد و روستاهایی مثل گریوان به بهانه اینکه بچه هایشان در صورت تسلط بر زبان ترکی در مدرسه مشکل خواهند داشت ؛از ابتدا به زبان فارسی با آنها گفتگو می کنند.

پر واضح است که در طول عمر؛ مردم این مناطق به هر دو زبان مسلط شده ؛ تکلم خواهندکرد ولی یک موضوع روانی پشت این قضیه است و آن از دست دادن اعتماد به نفس و خودباختگی در برابر فرهنگهای دیگر است. حال تصور بفرمایید همه یا اکثر خرده فرهنگهای جامعه ؛ گذشته خود را فراموش کرده ؛ مغلوب فرهنگهای دیگر شوند؛ چه پدیدار خواهد شد؟ آیا از فرهنگ ایرانی که شامل فرهنگ اقوام مختلف فارس ؛ ترک؛ کرد؛ بلوچ و...است چیزی باقی می ماند؟ در واقع آنان که باد می کارند طوفان درو خواهند کرد.

با این وصف توصیه ای هم به دوستان ترک و کرد و فارس و...می کنیم :برای حفظ فرهنگ خودی نیازی تاختن به دیگر فرهنگها نیست .

2 Gümbed ağzına çeviri:

Nämediyp (=nämeşiyp) Becnurdıŋ halqı we Geriwan yalı obalariŋ halqı çağaları bilen parsça kepleşya?

Demirğazıq Horasan halqlarınıŋ dili we ağızları. Demirğazıq Horasan welayatında köp dil we ağızları kepleşyala(r). Bu welayatıŋ adamları (halqı) Türkçe, Parsça, Tatça, Buluşça, Kirmançı Kürtçesi, Türkmençe we Deri parsçası yanaq dille(r) bilen kepleşip, köplerçe yıl bäri biri-birleri bilen araqatnaşıq edip yörle(r). Olarıŋ dillerініŋ ayrılığından başğa, mezhepleri we ferheŋgleri-de ayrıdır. Ixtılaf turuzyan hereketlere qaramazdan, Iranıŋ bu yerinnäki adamlar, dil, mezhep we ferheŋge baqmanı, biri-birleri bilen araqatnaşıqda bolup durlar. Biri-birleri bilen zat satın alyalla, we hatta biri-birlerne qız hem beryalla. Bu qowmlarıŋ biri-birleri bilen gınçılıqları yoq. Yöne bu dillerıŋ (ağızlarıŋ) yitme hatarı näçe yıllardan bäri ehsas bola. Dädem bı hatar barada aytyadı:

Döwletden başğa ki faqat resmi dili öwredyä, halqıŋ özi-de bı qınçığa qınçılıq artdırıp durla(r). Olar hanewadalarında oğlancıqları bilen ene dillerine kepleşleri gelenoq. Bir weblogıŋ Türk dilini rawac berip durşunı görüp, dädemiŋ kepleri hem yadımda bolansaŋ, bı postı yazmağa başladım. Biriniŋ tablıqını-da eccekgä, birini taxrip-da eccekgä. Bı acı zat meniŋ yürewmi ağırtya, nämeşip becnurdıŋ halqı we Geriwan yanaq oblarda çağaları medersede qınçılıq taparla diyip şol doğuşından parsça öwretyala. Belli bolşına werä (görä) halq yuwaş-yuwaş iki dili hem örenerle(r), yöne başğa zat mınıŋ arqasında yatı, o-da özüŋden ınamıŋ qaçmaq we başğalarıŋ ferheŋginiŋ

barabarında ferheŋgiŋi yitirmek. Şula yalaq başğa kişşik ferehеŋgle-de özlerini yetirip baryala(r). Indi görüŋ bılaŋ başına näme gelcek. Irani ferehеŋglerden -- Pars gowmları, Türk, Kürt, Buluç we başğalardan Näme qalar diyyaŋız. Olar ki yel ekyala, Tufan oralla. Bu wasf bilen Türk, Kürt we Pars we başğa doslarıma bir tewsiyäm ba: öz ferheŋglerini saqlacaq bolup başğa ferheŋlere dofulmasılla(r).

3 Türkiye Türkçesine çeviri

Niçin Bocnurd ilinde ve Gerivan gibi köylerde halk, çocukları ile Farsça konuşuyor?

Kuzey Horasan Halklarının dili ve ağızları (üzerine)

Kuzey Horasan eyaletinde (bir)çok dil ve ağızlar konuşulur. Bu eyaletin insanları (=halkları) Türkçe, Farsça, Tatça, Beluççа, Kırmançi Kürtçesi, Türkmence ve Dari Farsçası gibi diller ile konuşup uzun zamandan beri birarada yaşamaktadırlar. Dillerinin değişik olmasından başka mezhepleri ve kültürleri de değişiktir. Karşı görüşte ortaya çıkan olaylara bakmazsak, İran'ın bu bölgesindeki insanlar dil, mezhep ve kültürlerine bakmayarak birbirleri ile huzur içinde yaşamaktadırlar. Birbirleri ile alışveriş yapıp hatta kız alıp verirler. Bu halkların birbirleri ile sorunları yoktur. Ancak yıllardan beri bu dillerin (ağızların) yitme tehlikesi ile karşı karşıyayız. Babam bu tehlike konusunda söylerdi ki:

Sadece resmi dili öğreten devletten başka, halk kendisi de bu zorluğa zorluk katmaktadır. Onlar ailelerinde çocukları ile ana dillerinde konuşmak istemiyorlar. Bir web sayfasının Türk dilini geliştirdiğini görüp babamın sözleri de aklıma gelince, bu mektubu yazmağa başladım. Birinin tebliğini yapacak (?) ya da birine zarar verecek değilim. Bu acı durum benim yüreğimi sızlatıyor /ağrıtıyor/. Neden Bocnurd'un halkı ve Gerivan gibi köylerde çocuklar okullarda güçlük yaşamakta ve doğduklarından beri onlara Farsça öğretiyorlar? Malum olduğu üzere halk yavaş yavaş iki dili de öğrenmekte, ancak bunun arkasında başka şeyler yatmaktadır; o da kendine güvenin yok olması ve başkalarının kültürü yanında kendi kültürünü kaybetmektir. Bunlar gibi başka küçük kültürler de kaybolup gitmektedir. Şimdi görün bunların başına ne gelecek? İrani kültürlerden -Fars halkları, Türk, Kürt, Beluç ve diğerlerinden (geriye) ne kalacak diyeceksiniz. Onlar ki yel ekiyorlar, tufan biçeceklerdir.

Bu durumla (ilgili) Türk, Kürt, Fars ve diğer dostlarıma bir tavsiyem var: Kendi kültürlerini koruyup başka kültürlere tapınmasınlar.

4 Metnin Örnekli Sözlüğü

acı: 'a.'

Bı *acı* zat meniŋ yürewmi ağırtya

adam: 'a.'

Iranıŋ bu yerinnäki *adamlar*, dil, mezhep we ferheŋge baqmanı, biri-birleri bilen araqatnaşıqda bolup durlar.

Bu welayatıŋ *adamları* (halqı) ... köplerçe yıl bäri biri-birleri bilen araqatnaşıq edip yörle(r).

ağırt-: 'ağrıt-'

Bı acı zat meniŋ yürewmi *ağırtya*, nämeşip becnurdıŋ halqı we Geriwan yanaq oblarda çağaları medersede qınçılıq taparla diyip şol doğuşından parsça öwretyala.

ağız: 'a.'

Demirğazıq Horasan halqlarınıŋ dili we *ağızları*

al- 'a.'

biri-birleri bilen zat satın *alyalla*, we hatta biri-birlerne qız hem beryalla.

araqatnaşıq: 'iletişim, ilişki, bağlantı'

Bu welayatıŋ adamları (halqı)... köplerçe yıl bäri biri-birleri bilen *araqatnaşıq* edip yörle(r).; Iranıŋ bu yerinnäki adamlar, dil, mezhep we ferheŋge baqmanı, biri-birleri bilen *araqatnaşıqda* bolup durlar.

arqa: 'a.'

belli bolşına werä (görä) halq yuwaş-yuwaş iki dili hem örenerle(r), yöne başğa zat mınıŋ *arqasında* yatı, o-da özüŋden ınamıŋ qaçmaq we başğalarıŋ ferheŋginiŋ barabarında ferheŋginı yitirmek.

artdır-: 'a.'

Döwletden başğa ki faqat resmi dili öwredyä, halqıŋ özi-de bı qınçığa qınçılıq *artdırıp* durla(r).

ayrı: 'a.'

Olarıŋ dilleriniŋ ayrılığından başğa, mezhepleri we ferheŋgleri-de *ayrıdır*.

ayrılıg: 'ayrılık'

Olarıŋ dilleriniŋ *ayrılığından* başğa, mezhepleri we ferheŋgleri-de ayrıdır.

ayt-: 'söyle-, de-'

Dädem bı hatar barada *aytyadı*.

ba: (< bār) 'var'

Bu wasf bilen Türk, Kürt we Pars we başğa doslarıma bir tewsiyäm *ba*:

baq-: 'a.'

Iranıŋ bu yerinnäki adamlar, dil, mezhep we ferheŋge *baqmanı*, biri-birleri bilen araqatnaşıqda bolup durlar.

barabarında: 'yanında, birlikte'

özüŋden ınamıŋ qaçmaq we başğalarıŋ ferheŋginiŋ *barabarında* ferheŋgiŋi yitirmek.

barada: 'hakkında, konusunda'

Dädem bı hatar *barada* aytyadı:

bäri: 'beri'

köplerçe yıl *bäri* biri-birleri bilen araqatnaşıq edip yörle(r).; Yöne bu dillerıŋ (ağızlarıŋ) yitme hatarı näçe yıllardan *bäri* ehsas boyla.

bar-: (-ip gerundiumu ile yardımcı fiil) 'var'

Şula yalaq başğa kişşik fereheŋgle-de özlerini yetirip *baryala(r)*.

başğa: 'başka'

yöne *başğa* zat mınıŋ arqasında yatı, ... *başğalarıŋ* ferheŋginiŋ barabarında ferheŋgiŋi yitirmek.; Bu wasf bilen Türk, Kürt we Pars we *başğa* doslarıma bir tewsiyäm bā; Döwletden *başğa* ki faqat resmi dili öwredyä; Olarıŋ dilleriniŋ ayrılığından *başğa*, mezhepleri we ferheŋgleri-de ayrıdır.; öz ferheŋglerini saqlacaq bolup *başğa* fereheŋlere dofulmasılla(r).; Şula yalaq *başğa* kişşik fereheŋgle-de özlerini yetirip baryala(r).; Irani fereheŋglerden - Pars gowmları, Türk, Kürt, Buluç we *başğalardan* näme qalar diyyaŋız.

başına: 'a.'

Indi görüŋ bılaŋ *başına* näme gelcek.

başla-: 'a.'

kepleri hem yadımda bolansaŋ, bı postı yazmağa *başladım*.

Becnurd: (Şehir adı) 'Bocnurd'

nämeşip becnurdıŋ halqı we Geriwan yanaq oblarda çağaları medersede qınçılıq taparla diyip şol doğuşından parsça öwretyala.

belli: 'a.'

belli bolşına werä (görä) halq yuwaş-yuwaş iki dili hem örenerle(r).

ber-: 'ver-'

Bir weblogıŋ Türk dilini rawac berip durşunı görüp... bı postı yazmağa başladım.; hatta biri-birlerne qız hem *beryalla*.

bı: 'bu'

Bı acı zat meniŋ yürewmi ağırtya; *bı* postı yazmağa başladım.; Dädem *bı* hatar barada aytyadı:; Döwletden başğa ki faqat resmi dili öwredyä, halqıŋ özi-de *bı* qınçığa qınçılıq artdırıp durla(r).

bılaŋ: 'bunların'

Indi görüŋ *bılaŋ* başına näme gelcek.

bilen: 'ile'

biri-birleri *bilen* zat satın alyalla; Bu qowmlarıŋ biri-birleri *bilen* gınçılıqları yoq. ; Bu wasf *bilen* Türk, Kürt we Pars we başğa Doslarıma bir tewsiyäm ba; Bu welayatıŋ adamları (halqı) Türkçe, parsça, Tatça, buluşça, Kirmançı Kürtçesi, Türkmençe we Deri parsçası yanaq dille(r) *bilen* kepleşip, köplerçe yıl bäri biri-birleri *bilen* araqatnaşıq edip yörle(r).; Olar hanewadalarında oğlancıqları *bilen* ene dillerine kepleşleri gelenoq.

bir: 'a.'

Bir weblogıŋ Türk dilini rawac berip durşunı görüp, dädemiŋ kepleri hem yadımda bolansaŋ, bı postı yazmağa başladım.; Bu wasf bilen Türk, Kürt we Pars we başğa Doslarıma *bir* tewsiyäm bā.

biri: a.

Biriniŋ tablıqını-da eccekgä, *birini* taxrip-da eccekgä.; *Biriniŋ* tablıqını-da eccekgä, birini taxrip-da eccekgä

biri-birleri: 'birbirleri'

biri-birleri bilen zat satın alyalla

Bu qowmlarıŋ *biri-birleri* bilen gınçılıqları yoq.; köplerçe yıl bäri *biri-birleri* bilen araqatnaşıq edip yörle(r); *biri-birleri* bilen zat satın alyalla, we hatta *biri-birlerne* qız hem beryalla.

bolansaŋ: 'olduktan sonra'

Bir weblogıŋ Türk dilini rawac berip durşunı görüp, dädemiŋ kepleri hem yadımda *bolansaŋ*, bı postı yazmağa başladım.

bol(ı)ş: 'oluş'

belli *bolşına* werä (görä) halq yuwaş-yuwaş iki dili hem örenerle(r),

bol-: 'ol-'

Ixtılaf turuzyan hereketlere qaramazdan, Iranıŋ bu yerinnäki adamlar, dil, mezhep we ferheŋge baqmanı, biri-birleri bilen araqatnaşıqda *bolup* durlar. ; bolup: öz ferheŋglerini saqlacaq *bolup* başğa fereheŋlere dofulmasılla(r). ; Yöne bu dillerıŋ (ağızlarıŋ) yitme hatarı näçe yıllardan bäri ehsas *bolya.*

bu: 'a.' bk. bı

Bu qowmlarıŋ biri-birleri bilen gınçılıqları yoq.; *Bu* wasf bilen Türk, Kürt we Pars we başğa Doslarıma bir tewsiyäm bā; *Bu* welayatıŋ adamları (halqı) ... Türkmençe we Deri parsçası yanaq dille(r) bilen kepleşip, köplerçe yıl bäri biri-birleri bilen araqatnaşıq edip yörle(r).; Iranıŋ *bu* yerinnäki adamlar, dil, mezhep we ferheŋge baqmanı, biri-birleri bilen araqatnaşıqda bolup durlar.; Yöne *bu* dillerıŋ (ağızlarıŋ) yitme hatarı näçe yıllardan bäri ehsas boyla.

Buluç: 'Beluç'

Irani fereheŋglerden -- Pars gowmları, Türk, Kürt, *Buluç* we başğalardan näme qalar diyyaŋız.

Buluşça: 'Beluççа'

Bu welayatıŋ adamları (halqı) Türkçe, parsça, Tatça, *Buluşça*, Kirmançı Kürtçesi, Türkmençe we Deri parsçası yanaq dille(r) bilen kepleşip, köplerçe yıl bäri biri-birleri bilen araqatnaşıq edip yörle(r).

çağa: 'çocuk'

Bı acı zat meniŋ yürewmi ağırtya, nämeşip becnurdıŋ halqı we Geriwan yanaq oblarda *çağaları* medersede qınçılıq taparla diyip şol doğuşından parsça öwretyala.

däde: 'baba'

Dädem bı hatar barada aytyadı; *dädemiŋ* kepleri hem yadımda bolansaŋ, bı postı yazmağa başladım.

demirğazıq: 'kuzey'

Demirğazıq Horasan halqlarınıŋ dili we ağızları *Demirğazıq* Horasan welayatında köp dil we ağızları kepleşyala(r).

Deri: 'Dari'

Bu welayatıŋ adamları (halqı) Türkçe, parsça, Tatça, buluşça, Kirmançı Kürtçesi, Türkmençe we *Deri* parsçası yanaq dille(r) bilen kepleşip, köplerçe yıl bäri biri-birleri bilen araqatnaşıq edip yörle(r).

dil: 'a.'

Iranıŋ bu yerinnäki adamlar, *dil*, mezhep we ferheŋge baqmanı, biri-birleri bilen araqatnaşıqda bolup durlar.; halq yuwaş-yuwaş iki *dili* hem örenerle(r); Döwletden başğa ki faqat resmi *dili* öwredyä; Bir weblogıŋ Türk *dilini* rawac berip durşunı görüp, ... bı postı yazmağa başladım.; Bu welayatıŋ adamları (halqı) Türkçe, parsça, Tatça, buluşça, Kirmançı Kürtçesi, Türkmençe we Deri parsçası yanaq *dille(r)* bilen kepleşip, köplerçe yıl bäri biri-birleri bilen araqatnaşıq edip yörle(r).; Yöne bu dillerıŋ (ağızlarıŋ) yitme hatarı näçe yıllardan bäri ehsas boyla.; Olar hanewadalarında oğlancıqları bilen ene dillerine kepleşleri gelenoq.; Olarıŋ dilleriniŋ ayrılığından başğa, mezhepleri we ferheŋgleri-de ayrıdır.

diy-: 'de-'

nämeşip becnurdıŋ halqı we Geriwan yanaq oblarda çağaları medersede qınçılıq taparla diyip şol doğuşından parsça öwretyala.; Irani fereheŋglerden --Pars gowmları, Türk, Kürt, Buluç we başğalardan näme qalar *diyyaŋız*.

doful-: (< tap-ıl-) 'tapın-'

öz ferheŋglerini saqlacaq bolup başğa fereheŋlere *dofulmasılla(r)*.

doğuş: 'a.'

şol *doğuşından* parsça öwretyala.

dos(t): ‘a.’

Bu wasf bilen Türk, Kürt we Pars we başğa *doslarıma* bir tewsiyäm ba:

döwlet: ‘devlet’ *wletden* başğa ki faqat resmi dili öwredyä, halqıŋ özi-de bı qınçığa qınçılıq artdırıp durla(r).

dur-: ‘a.’ (-ip, -up) gerundiumu ilebirlikte burada yardımcı fiildir.

Döwletden başğa ki faqat resmi dili öwredyä, halqıŋ özi-de bı qınçığa qınçılıq artdırıp *durla(r)*.; Iranıŋ bu yerinnäki adamlar, dil, mezhep we ferheŋge baqmanı, biri-birleri bilen araqatnaşıqda bolup *durlar*.

durş: ‘duruş’

Bir weblogıŋ Türk dilini rawac berip *durşunı* görüp, dädemiŋ kepleri hem yadımda bolansaŋ, bı postı yazmağa başladım.

eccekgä bk. et- (< et-cek del)

et-: ‘a.’

biri-birleri bilen araqatnaşıq *edip* yörle(r). Biriniŋ tablıqını-da *eccekgä*, birini taxrip-da *eccekgä*.

ehsas: ‘kendini göster- ’

Yöne bu dillerıŋ (ağızlarıŋ) yitme hatarı näçe yıllardan bäri *ehsas* bola.

ek-: ‘a.’

Olar ki yel *ekyala*, tufan oralla.

ene: ‘ana’

Olar hanewadalarında oğlancıqları bilen *ene* dillerine kepleşleri gelenoq.

faqat: ‘sadece, yalnız’

Döwletden başğa ki *faqat* resmi dili öwredyä, halqıŋ özi-de bı qınçığa qınçılıq artdırıp durla(r).

ferheŋ: ‘kültür’

Şula yalaq başğa kişşik *ferheŋgle*-de özlerini yetirip baryala(r).; Irani *ferheŋglerden* -- Pars gowmları, Türk, Kürt, Buluç we başğalardan näme qalar diyyaŋız.; öz *ferheŋglerini* saqlacaq bolup başğa *ferheŋlere* dofulmasılla(r).; Iranıŋ bu yerinnäki adamlar, dil,

mezhep we *ferheŋge* baqmanı, biri-birleri bilen araqatnaşıqda bolup durlar.; özüŋden ınamıŋ qaçmaq we başğalarıŋ *ferheŋginiŋ* barabarında *ferheŋgiŋi* yitirmek.; mezhepleri we *ferheŋgleri*-de ayrıdır.; öz *ferheŋglerini* saqlacaq bolup başğa *ferheŋlere* dofulmasılla(r).

gel-: 'a.'

Indi görüŋ bılaŋ başına näme *gelcek*.; Olar hanewadalarında oğlancıqları bilen ene dillerine kepleşleri *gelenoq*.

Geriwan: 'a.' (Şehir adı)

nämeşip becnurdıŋ halqı we *Geriwan* yanaq oblarda çağaları medersede qınçılıq taparla diyip şol doğuşından parsça öwretyala.

gınçılıq: 'zorluk, problem, sorun'

Bu qowmlarıŋ biri-birleri bilen *gınçılıqları* yoq.

gowm: 'kavim'

Irani fereheŋglerden - Pars *gowmları*, Türk, Kürt, Buluç we başğalardan näme qalar diyyaŋız.

görä bk. **werä**

gör-: 'a.'

Indi *görüŋ* bılaŋ başına näme gelcek.; Bir weblogıŋ Türk dilini rawac berip durşunı görüp, dädemiŋ kepleri hem yadımda bolansaŋ, bı postı yazmağa başladım.

halq: 'a.'

belli bolşına werä (görä) *halq* yuwaş-yuwaş iki dili hem örenerle(r); nämeşip becnurdıŋ *halqı* we Geriwan yanaq oblarda çağaları medersede qınçılıq taparla; Döwletden başğa ki faqat resmi dili öwredyä, *halqıŋ* özi-de bı qınçığa qınçılıq artdırıp durla(r); Demirğazıq Horasan *halqlarınıŋ* dili we ağızları

hanewada: 'aile'

Olar hanewadalarında oğlancıqları bilen ene dillerine kepleşleri gelenoq.

hatar: 'tehlike'

Dädem bı *hatar* barada aytyadı; Yöne bu dillerıŋ (ağızlarıŋ) yitme *hatarı* näçe yıllardan bäri ehsas boyla.

hatta: ‘a.’

biri-birleri bilen zat satın alyalla, we *hatta* biri-birlerne qız hem beryalla.

hem: ‘de’ (Farsça häm bağlacı)

halq yuwaş-yuwaş iki dili *hem* örenerle(r); dädemiŋ kepleri *hem* yadımda bolansaŋ, bı postı yazmağa başladım; biri-birlerne qız *hem* beryalla.

hereket: ‘hareket’

Ixtılaf turuzyan *hereketlere* qaramazdan, Iranıŋ bu yerinnäki adamlar, dil, mezhep we ferheŋge baqmanı, biri-birleri bilen araqatnaşıqda bolup durlar.

Horasan: ‘a.’

Demirğazıq *Horasan* halqlarınıŋ dili we ağızları Demirğazıq Horasan welayatında köp dil we ağızları kepleşyala(r).

ınamıŋ: ‘inanç, güven’

özüŋden *ınamıŋ* qaçmaq we başğalarıŋ ferheŋginiŋ barabarında ferheŋgiŋi yitirmek.

indi: ‘şimdi’

indi görüŋ bılaŋ başına näme gelcek.

Iran: ‘a.’

Ixtılaf turuzyan hereketlere qaramazdan, *Iranıŋ* bu yerinnäki adamlar, dil, mezhep we ferheŋge baqmanı, biri-birleri bilen araqatna

Irani: ‘a.’

Irani ferheŋglerden -- Pars gowmları, Türk, Kürt, Buluç we başğalardan Näme qalar diyyaŋız.

ıxtılaf: ‘ihtilaf’

Ixtılaf turuzyan hereketlere qaramazdan, Iranıŋ bu yerinnäki adamlar, dil, mezhep we ferheŋge baqmanı, biri-birleri bilen araqatnaşıqda bolup durlar.

iki: ‘a.’

belli bolşına werä (görä) halq yuwaş-yuwaş *iki* dili hem örenerle(r), yöne başğa zat mınıŋ arqasında yatı, o-da özüŋden ınamıŋ qaçmaq we başğalarıŋ ferheŋginiŋ barabarında ferheŋgiŋi yitirmek.

kep: 'söz'

Bir weblogıŋ Türk dilini rawac berip durşunı görüp, dädemiŋ *kepleri* hem yadımda bolansaŋ, bı postı yazmağa başladım.

kepleş: (< gep+le-ş-iş) 'konuşma'

Olar hanewadalarında oğlancıqları bilen ene dillerine *kepleşleri* gelenoq.

kepleş-: 'konuş-'

Demirğazıq Horasan halqlarınıŋ dili we ağızları Demirğazıq Horasan welayatında köp dil we ağızları *kepleşyala(r).* Bu welayatıŋ adamları (halqı) Türkçe, parsça, Tatça, buluşça, Kirmançı Kürtçesi, Türkmençe we Deri parsçası yanaq dille(r) bilen *kepleşip*, köplerçe yıl bäri biri-birleri bilen araqatnaşıq edip yörle(r).

ki: 'a.'

Döwletden başğa *ki* faqat resmi dili öwredyä, halqıŋ özi-de bı qınçığa qınçılıq artdırıp durla(r).; Olar *ki* yel ekyala, Tufan oralla.

Kirmançı: 'a.'

Bu welayatıŋ adamları ... *Kirmançı* Kürtçesi, Türkmençe we Deri parsçası yanaq dille(r) bilen kepleşip, köplerçe yıl bäri biri-birleri bilen araqatnaşıq edip yörle(r).

kişşik: 'küçük'

Şula yalaq başğa *kişşik* ferehenğle-de özlerini yetirip baryala(r).

köp: 'çok'

Demirğazıq Horasan halqlarınıŋ dili we ağızları Demirğazıq Horasan welayatında *köp* dil we ağızları kepleşyala(r).

köplerçe: 'çok'

Bu welayatıŋ adamları... *köplerçe* yıl bäri biri-birleri bilen araqatnaşıq edip yörle(r).

Kürt: 'a.'

Bu wasf bilen Türk, *Kürt* we Pars we başğa Doslarıma bir tewsiyäm bā; Irani ferheŋglerden -- Pars gowmları, Türk, Kürt, Buluç we başğalardan näme qalar diyyaŋız.

Kürtçe: 'a.'

Bu welayatıŋ adamları (halqı) Türkçe, parsça, Tatça, buluşça, Kirmançı *Kürtçesi*, Türkmençe we Deri parsçası yanaq

dille(r) bilen kepleşip, köplerçe yıl bäri biri-birleri bilen araqatnaşıq edip yörle(r).

mederse: 'a.'

nämeşip becnurdıŋ halqı we Geriwan yanaq oblarda çağaları *medersede* qınçılıq taparla diyip şol doğuşından parsça öwretyala.

men: 'ben'

Bı acı zat *meniŋ* yürewmi ağırtya.

mezhep: 'a.'

Iranıŋ bu yerinnäki adamlar, dil, *mezhep* we ferheŋge baqmanı, biri-birleri bilen araqatnaşıqda bolup durlar.; Olarıŋ dillerініŋ ayrılığından başğa, *mezhepleri* we ferheŋgleri-de ayrıdır.

mınıŋ: 'bunun'

yöne başğa zat *mınıŋ* arqasında yatı

näçe: 'nice, kaç'

Yöne bu dillerıŋ (ağızlarıŋ) yitme hatarı *näçe* yıllardan bäri ehsas boyla.

näme: 'ne'

Indi görüŋ bılaŋ başına *näme* gelcek; Irani fereheŋglerden -- Pars gowmları, Türk, Kürt, Buluç we başğalardan näme qalar diyyaŋız.

nämeşip: 'niçin'

nämeşip becnurdıŋ halqı we Geriwan yanaq oblarda çağaları medersede qınçılıq taparla diyip şol doğuşından parsça öwretyala.

ob(a): 'köy'

Bı acı zat meniŋ yürewmi ağırtya, nämeşip becnurdıŋ halqı we Geriwan yanaq *oblarda* çağaları medersede qınçılıq taparla diyip şol doğuşından parsça öwretyala.

o-da: 'a.'

belli bolşına werä (görä) halq yuwaş-yuwaş iki dili hem örenerle(r), yöne başğa zat mınıŋ arqasında yatı, *o-da* özüŋden ınamıŋ qaçmaq we başğalarıŋ ferheŋginiŋ barabarında ferheŋginı yitirmek.

oğlancıq: 'çocuk, yavru'

Olar hanewadalarında *oğlancıqları* bilen ene dillerine kepleşleri gelenoq.

olar: 'onlar'

Olar hanewadalarında oğlancıqları bilen ene dillerine kepleşleri gelenoq.; *Olar* ki yel ekyala, tufan oralla.; *Olarıŋ* dilleriniŋ ayrılığından başğa, mezhepleri we ferheŋgleri-de ayrıdır.

or-: 'biç-'

Olar ki yel ekyala, tufan *oralla*.

ören-: 'öğren-'

belli bolşına werä (görä) halq yuwaş-yuwaş iki dili hem *örenerle(r.)*

öwred-: 'öğret-'

Döwletden başğa ki faqat resmi dili *öwredyä*, halqıŋ özi-de bı qınçığa qınçılıq artdırıp durla(r).; şol doğuşından parsça *öwretyala*.

öz: 'kendi'

öz ferheŋglerini saqlacaq bolup başğa fereheŋlere dofulmasılla(r). halqıŋ *özi-de* bı qınçığa qınçılıq artdırıp durla(r). Şula yalaq başğa kişşik fereheŋgle-de *özlerini* yetirip baryala(r).; o-da *özüŋden* ınamıŋ qaçmaq we başğalarıŋ ferheŋginiŋ barabarında ferheŋginı yitirmek.

Pars: 'Fars'

Bu wasf bilen Türk, Kürt we *Pars* we başğa Doslarıma bir tewsiyäm ba: ; Irani fereheŋglerden -- *Pars* gowmları, Türk, Kürt, Buluç we başğalardan näme qalar diyyaŋız.

Parsça: 'Farsça'

nämeşip becnurdıŋ halqı we Geriwan yanaq oblarda çağaları medersede qınçılıq taparla diyip şol doğuşından *parsça* öwretyala.; Bu welayatıŋ adamları (halqı) Türkçe, *parsça*, ... we Deri *Parsçası* yanaq dille(r) bilen kepleşip, köplerçe yıl bäri biri-birleri bilen araqatnaşıq edip yörle(r).

post: '(elektronik) posta'

Bir weblogıŋ Türk dilini rawac berip durşunı görüp, dädemiŋ kepleri hem yadımda bolansaŋ, bı postı yazmağa başladım.

qaçmaq: 'a.'

belli bolşına werä (görä) halq yuwaş-yuwaş iki dili hem örenerle(r), yöne başğa zat mınıŋ arqasında yatı, o-da özüŋden ınamıŋ qaçmaq we başğalarıŋ ferheŋginiŋ barabarında ferheŋginı yitirmek.

qal-: ‘a.’

Irani fereheŋglerden -- Pars gowmları, Türk, Kürt, Buluç we başğalardan näme qalar diyyaŋız.

qaramazdan: ‘bakmayarak’

İxtılaf turuzyan hereketlere qaramazdan, İranıŋ bu yerinnäki adamlar, dil, mezhep we ferheŋge baqmanı, biri-birleri bilen araqatnaşıqda bolup durlar.

qınçığa: (< qīyın+çı+lıq+a) bk. **qınçılıq**

qınçılıq: ‘zorluk, güçlük’ bk. gınçılıq. qınçılıq tap-: ‘güçlükle karşılaş-’

halqıŋ özi-de bı *qınçığa qınçılıq* artdırıp durla(r).; nämeşip becnurdıŋ halqı we Geriwan yanaq oblarda çağaları medersede *qınçılıq* taparla

qız: ‘a.’

biri-birleri bilen zat satın alyalla, we hatta biri-birlerne *qız* hem beryalla.

qowm: ‘kavim’

Bu *qowmlarıŋ* biri-birleri bilen gınçılıqları yoq.

rawac: ‘revac’

Bir weblogıŋ Türk dilini *rawac* berip durşunı görüp, dädemiŋ kepleri hem yadımda bolansaŋ, bı postı yazmağa başladım.

resmi: ‘a.’

Döwletden başğa ki faqat *resmi* dili öwredyä, halqıŋ özi-de bı qınçığa qınçılıq artdırıp durla(r).

saqla-: ‘a.’

öz ferheŋglerini *saqlacaq* bolup başğa fereheŋlere dofulmasılla(r).

satın al-: ‘a.’

biri-birleri bilen zat *satın alyalla,* we hatta biri-birlerne qız hem beryalla.

şol: ‘şu, o’

Bı acı zat meniŋ yürewmi ağırtya, nämeşip becnurdıŋ halqı we Geriwan yanaq oblarda çağaları medersede qınçılıq taparla diyip *şol* doğuşından parsça öwretyala.

şula: 'şunlar' (<şu+lar) bk. şol

Şula yalaq başğa kişşik fereheŋgle-de özlerini yetirip baryala(r).

tablıq: 'tebliğ'

Biriniŋ *tablıqını*-da eccekgä

tap-: 'bul-'

nämeşip becnurdıŋ halqı we Geriwan yanaq oblarda çağaları medersede qınçılıq *taparla* diyip şol doğuşından parsça öwretyala.

Tatça: 'a.'

Bu welayatıŋ adamları (halqı) Türkçe, parsça, *Tatça*, buluşça, Kirmançı Kürtçesi, Türkmençe we Deri parsçası yanaq dille(r) bilen kepleşip, köplerçe yıl bäri biri-birleri bilen araqatnaşıq edip yörle(r).

taxrip: 'tahrip'

birini *taxrip-da* eccekgä.

tewsiyä: 'tavsiye'

Bu wasf bilen Türk, Kürt we Pars we başğa Doslarıma bir *tewsiyäm* ba:

tufan: 'a., fırtına'

Olar ki yel ekyala, *Tufan* oralla.

turuz-: 'kaldır-'

Ixtılaf *turuzyan* hereketlere qaramazdan, Iranıŋ bu yerinnäki adamlar, dil, mezhep we ferheŋge baqmanı, biri-birleri bilen araqatnaşıqda bolup durlar.

Türk: 'a.'

Bir weblogıŋ *Türk* dilini rawac berip durşunı görüp, dädemiŋ kepleri hem yadımda bolansaŋ, bı postı yazmağa başladım.; Bu wasf bilen *Türk*, Kürt we Pars we başğa Doslarıma bir tewsiyäm ba; İrani fereheŋglerden -- Pars gowmları, *Türk*, Kürt, Buluç we başğalardan Näme qalar diyyaŋız.

Türkçe: 'a.'

Bu welayatıŋ adamları (halqı) *Türkçe*, parsça, Tatça, buluşça, Kirmançı Kürtçesi, Türkmençe we Deri parsçası yanaq dille(r) bilen kepleşip, köplerçe yıl bäri biri-birleri bilen araqatnaşıq edip yörle(r).

Türkmençe: ‘a.’

Bu welayatıŋ adamları (halqı) Türkçe, parsça, Tatça, buluşça, Kirmançı Kürtçesi, *Türkmençe* we Deri parsçası yanaq dille(r) bilen kepleşip, köplerçe yıl bäri biri-birleri bilen araqatnaşıq edip yörle(r).

wasf: ‘a., özellik’

Bu *wasf* bilen Türk, Kürt we Pars we başğa Doslarıma bir tewsiyäm ba:

we: ‘ve’

özüŋden ınamıŋ qaçmaq *we* başğalarıŋ ferheŋginiŋ barabarında ferheŋginı yitirmek.; nämeşip becnurdıŋ halqı *we* Geriwan yanaq oblarda çağaları medersede qınçılıq taparla; biri-birleri bilen zat satın alyalla, *we* hatta biri-birlerne qız hem beryalla.; Bu wasf bilen Türk, Kürt *we* Pars *we* başğa Doslarıma bir tewsiyäm ba; Demirğazıq Horasan halqlarınıŋ dili *we* ağızları; Irani fereheŋglerden -- Pars gowmları, Türk, Kürt, Buluç *we* başğalardan näme qalar diyyanıız.; Iranıŋ bu yerinnäki adamlar, dil, mezhep *we* ferheŋge baqmanı, biri-birleri bilen araqatnaşıqda bolup durlar.

weblog: ‘web sayfası, ağ sayfası’

Bir *weblogıŋ* Türk dilini rawac berip durşunı görüp, dädemiŋ kepleri hem yadımda bolansaŋ, bı postı yazmağa başladım.

welayat: ‘a., bölge, eyalet’

Bu *welayatıŋ* adamları (halqı) ... köplerçe yıl bäri biri-birleri bilen araqatnaşıq edip yörle(r).; Demirğazıq Horasan *welayatında* köp dil we ağızları kepleşyala(r).

werä: ‘göre’

belli bolşına *werä* (görä) halq yuwaş-yuwaş iki dili hem örenerle(r)

yad: ‘akıl, hatır’

Bir weblogıŋ Türk dilini rawac berip durşunı görüp, dädemiŋ kepleri hem *yadımda* bolansaŋ, bı postı yazmağa başladım.

yalaq: ‘gibi’

Şula *yalaq* başğa kişşik fereheŋgle-de özlerini yetirip baryala(r); nämeşip becnurdıŋ halqı we Geriwan *yanaq* oblarda çağaları medersede qınçılıq taparla diyip şol doğuşından parsça öwretyala.; Bu welayatıŋ adamları ... Türkmençe we Deri parsçası

yanaq dille(r) bilen kepleşip, köplerçe yıl bäri biri-birleri bilen araqatnaşıq edip yörle(r).

yanaq: bk**. yalaq**

yat-: 'a.'

yöne başğa zat mınıŋ arqasında *yatı*

yaz-: 'a.'

Bir weblogıŋ Türk dilini rawac berip durşunı görüp, dädemiŋ kepleri hem yadımda bolansaŋ, bı postı *yazmağa* başladım.

yel: 'a., rüzgâr'

Olar ki *yel* ekyala, Tufan oralla.

yer: 'a.' Iranıŋ bu *yerinnäki* adamlar, dil, mezhep we ferheŋge baqmanı, biri-birleri bilen araqatnaşıqda bolup durlar.

yetir-: bk. **yitir-**

yıl: 'a.'

Bu welayatıŋ adamları... köplerçe *yıl* bäri biri-birleri bilen araqatnaşıq edip yörle(r).; Yöne bu dillerıŋ (ağızlarıŋ) yitme hatarı näçe *yıllardan* bäri ehsas boyla.

yitir-: 'a., kaybet-'

özüŋden ınamıŋ qaçmaq we başğalarıŋ ferheŋginiŋ barabarında ferheŋgiŋi *yitirmek*. Şula yalaq başğa kişşik fereheŋgle-de özlerini *yetirip* baryala(r).

yitme: 'a., kaybolma'

Yöne bu dillerıŋ (ağızlarıŋ) *yitme* hatarı näçe yıllardan bäri ehsas boyla.

yoq: 'a.'

Bu qowmlarıŋ biri-birleri bilen gınçılıqları *yoq*.

yöne: 'ancak, fakat'

yöne başğa zat mınıŋ arqasında yatı; *Yöne* bu dillerıŋ (ağızlarıŋ) yitme hatarı näçe yıllardan bäri ehsas bolya.

yör-: (-ip gerundiumu ile birlikte kullanılan yardımcı fiil) < E.T. yorı-

Bu welayatıŋ adamları (halqı) ... köplerçe yıl bäri biri-birleri bilen araqatnaşıq edip *yörle(r).*

yuwaş-yuwaş: 'yavaş yavaş'

belli bolşına werä (görä) halq *yuwaş-yuwaş* iki dili hem örenerle(r)

yürew: 'yürek' yürev ağırt-: 'canını acıt-, üzmek /yüreğini ağrıt-/ ' *yürewmi* ağırtya

zat: '(bir) şey'

yöne başğa *zat* mınıŋ arqasında yatı.; Bı acı *zat* meniŋ yürewmi ağırtya; biri-birleri bilen *zat* satın alyalla, we hatta biri-birlerne qız hem beryalla.

Ek: T

KAYNAKÇA

DOERFER , Gerhard. "İrandaki Türk Dilleri", Türk Dili en, (Türk Dil Kurumu Yayınları, 302), Ankara, 1969, 1-11.

DOERFER , Gerhard. "İran'da Bir Dilbilim Araştırma Gezisi Üzerine Rapor". TDAYB, 1973-1974, (Türk Dil Kurumu Yayınları, 406), s. 195-198, (Çev.: Semih Tezcan) Bericht über eine linguistische Forschungsreise in Iran. TDAY-B, 1973-1974, (Türk Dil Kurumu Yayınları, 406). 1974, s. 199-202, Ankara, 1974.

DOERFER , Gerhard. "İran'daki Türk Dilleri Üzerine Göttingen'de Yapılan Araştırmalar Üzerine", Türk Dili, S. 489, s. 264- 266, Eylül, Ankara, 1992.

DOERFER , Gerhard. "Arabguls Sprachaufnahmen aus dem Jahre" 1980. CAJ, 41 (1), s. 16-34, 1997.

DOERFER , Gerhard. "Türkische Sprachen und Dialekte in Iran", WZKM, s. 41-63, 1997.

DOERFER , Gerhard, Materialien der Göttinger Feldforschungsexpedition, TULIP 10, s. 7-8, Mainz, 1997.

DOERFER , Gerhard. "The Turkic Languages Of Iran", The Turkic Languages, Lars Johanson/ Éva Á. Csató (Eds.), s. 273-282, 1998; (çev.: Sultan Tulu) "İran'daki Türk Dilleri". Dil Araştırmaları, Ankara, 2008 Güz, s.99-110.

DOERFER , Gerhard, "İran'daki Türk Dil ve Lehçeleri ile Bunların Hayatta Kalma Şansı", 3. Uluslar Arası Türk Dil Kurultayı 1996, s. 304, Ankara, 1999.

DOERFER , Gerhard, "Horasan Türklerinin Tarihi ve Edebiyatı" (Çev.: Sultan Tulu), **Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi,** Sayı 14, Güz, Ankara, 2002.

DOERFER , Gerhard. **Oghusica aus Iran**, s. IX+146, (Wolfram Hesche ve Jamshid Ravanyar ile birlikte)**,** Wiesbaden, 1990. (Monografi).

DOERFER , Gerhard."Türkmenische Materialien aus Gonbad-e Qābūs", Materialia Turcica, Band 19, 1998.

DOERFER , Gerhard. Türkische Folklore-Texte aus Chorasan, Turkologica 38, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 1998, XIV + 504 s. + 2 harita. Tanıtım için bkz. S. Tulu, Journal of Arts and Sciens, sayı: 5, 2006.

TULU, S., "İran'a Yapılan bir Araştırma Gezisi ve Gümbed Ağzı", I. Uluslararası Ağızlar Çalıştayı, Urfa, 2008 Bildiriler, Ankara 2009.

YILDIRIM, Z., Gümbed Ağzından Derlemeler, (Tez danışmanı: S. Tulu), (Yayımlanmamış YL. Tezi), Muğla, 2008.

www.xorasan-blogspot.com;
http://sozumuz.blogspot.com/2007/06/blog-post_29.html